

IKASTOLAK ETA IRAKASLEAK

arantxa allur

Poliki eta astiro bederen, herriz-herri eta bertako indarren arnaspean, Ikastolak sortzen eta gehiagotzen joan dira. Izan ere, herriaren egoera oso larria zen eta honek zuen jendea Ikastolak jartzerat eta zerbait egiterat bultza.

Gure haurren eguneroko bizitza erdal giroak menperatu izan du: bai familian, kalean, lagunartean, irakurgaietan eta zer-esanik ez telebisio eta zineko programetan ere. Giro hau aski ez bazen... haur hauek erdal eskoletara joatera beharturik ziren, hau bait zuten ikasketa leku bakarra. Esan beharrik ez da eskola hau haurrarentzat arrotza gertatzen zela, nahiz hizkuntza eta pedagogia mailan ere. Eskola hauetan "haurra" goitik behera eraturiko programa baten betetzailerik zen. Heziketa lana buru lanean oinarritzen zen eta hau dela medio haurraren nortasuna eta gaitasuna guziz mugatuak eta zapalduak gertatzen ziren. Hau ikustean, erraz konturatzen gara heziketa molde honen ardatza "sistema" dela eta ez "nor den haurra".

Gertakizun honen aurrean, badu bai Ikastolak zer-eginik asko eta gizagintza ukatzen duen heziketari ezezkoa emanaz, ahal duen

hein batetan lanean hasia da. Heziketaren ardatza "haurra" izanik, herrian oinarrituriko pedagogia berria erabiliaz, haurraren nortasunaren alde lan egingen du. Honela, haurra bere ahalmen neurrian, pentsatze, sortze, aukeratze, eta ekitearen askatasunaren jabe izaterat hel dadin.

Hainbeste Ikastola berri sortzean, irakasle eza zen arazo handienetariko bat. Ez bait zen behar hainbat maixtra euskaldun, baina arazoa nolabait konpondu behar zen eta Ikastolagintzarako zenbait gaitasun edo prestaketa harturik prezixo titulurik izan gabe ere lan hau egin zitekeela eta lanari ekiten zitzaion. Egun maila diferentzia dela-eta egin da gure artean zenbait mugaketa edo, alegia, batzuk besteen laguntzaile bezala izendatuaz, haur ttipiekiko lana denbora pasatze bat bezala hartuaz eta irakasle honen lana ere hala joaz... Esan beharrik ez da maila hontan lanean ari den irakaslearen lana talde bati dagokionez erresponsabilidade osokoa dela; berak zuzendu eta aztertu behar dituela haur horien arazo, gertakizun eta aurrera-bideak ere. Talde baten arduradun denez gero, honen irakaslea da eta ez beste baten laguntzailea. Ttipien mailan egiten den lana gerokoaren oinarria da eta beraz ahal den osatuena eman behar da.

Haurraren gorputz haziera kontuan izan ohi dugun bezala, heziera ere hala bagenu, laster konturatuko ginake "haurra" ez dela neurri ttipiko gizon bat, bere izate berexia duen "nor" baik. Baditu bere kezak, sortzaile eta egile ere bada eta honela ingurua ere oso atsegin zaiolarik besteekiko harremanek asko aberasten dute honen nortasuna.

Ikusten denez, haurraren heziketak bai maila batetan eta bai bestetan ere garrantzi handia du. Maila bakoitzean sortzen den eginkizuna betetzea da bai irakaslearen betebeharrekoa eta ahal den egokien egiteko, talde lan arekin moldatuko da irakasle artean.

JOANES ETXEBERRI HEZITZAILEEN ESKOLA

Lehen esan bezala, Ikastola ez da programa baten arabera ordu jakin batzuk igarotzen diren lekua; ez da hain modan dagoen pedagogia berriaren izenean teknika batzuk eribiliaz jendea oso pozik edukitzea; ez da haurra hain ttipia denean eta beste ikas-etxe batetara joan bitartean, euskaraz jolastuz denbora igaroko duen lekua; ez eta ere etxeakoak arduratu gabe erlijio formula batzuk emanen zaizkion eskola. Bai ordea, kidesun, askatasun, zuzentasun eta maitasun giroan heziaz nor izaten lagunduko dion bizitza eskola.

Heziketaren aurrera-bidean irakasleen prestaketak zer-ikusi handia du. Karrera bat ikasi duen jendeak, urte sail bat ikasten igaro badu ere, guziok dakigu ikasketa horiek ez direla gure herriko irakaskintzari erantzuteko eratuak edo moldatuak izan.

Ikastolaren zer-egin handia ikusi ondoan, euskal irakasle-gaiekin zerbait egitea pentsatu zen. Honela, bada, dela zortzi urte-edo, Donostian hezitzaileen eskola sortu zen. Eskola honek lehenik irakasle izanen ziren ikasle berriak bilatzea zuen helburu eta gero hauek ikastolagintzarako gaitzea berriz.

Eskola hontan lantzen diren gaiak batik bat hauek dira: *euskal kultura*: hizkuntza, geografia, kondaira, literatura. *Sikologia eta pedagogia didaktika gaiak*, berriz: heziketa metodu berriak, Ikastola barruko esperientziak, matematika, musika, izadi jakintza, esku-lanak, espresio bide guziak eta besterik.

Egun Ikastoletan diren irakasle gehienak eskola hontan bizituak dira. Azken ikastaro hontan ere ikasle sail handi bat dago eta gaurtik biziki arduratzen dira Ikastolagintzak duen garrantziaz eta bidezko jotzen dute Ikastolarekiko harreman herstuak izatea: lan-era, eraketa, helburu, arazo eta gaurko gertakizun guzien jabe izan nahi dute. Honetan bada irakasleak ikasleekin eta ikas-

leek beren artean lan eginen dute, alde batetik urte guziko ikasketak dela medio eta bestetik aldian behin egiten diren ikastaldi laburretan parte hartuaz.

BAILARAKA

Aipaturiko pedagogia berriak, egunoroko lanen esperientziak bildu eta aztertuz lan egitea eskatzen digu. Irakaslea, haurren kideko izanen da, ezin beraz burutik pasa ere haurraren aginte oro duenik, eta hau gertako balitz, ez du honek "hezitzaile" izenik ere merezi. Aldi askotan haurra bera da irakasle; Haurrak emandakoa hartzen jakitea eta hau aztertzen jakitea litzake gure lanaren egoera ezagutu eta bide berriak markatzen lagunduko diguna.

Heziketa ekintza muga gabeko lan bat dela ikusten dugu, eta honek egunoro prestatzen joatea eskatzen digu. Behin edo behin ikasiarekin ez daiteke irakaskintza lan jator bat eraman. Teknika berri batzuek ikasi eta horiekin ibiltzea ez da nahikoa. Egun heziketak duen garrantziaz konturatzeko eta prestatzeko geldi gabeko ikasketa lanean jardutea beharrezkoa da.

Ikastolagintzaren gakoa elkarrekiko lanean datza, eta hau baloratzen da gehienik. Irakasle bakoitzaren esperientziak bildu eta taldean aztertzen diren heinean bakoitzarentzat oso aberasgarri gertatzen dira. Maila bateko eta bestekoekin lanean ari den bakoitzak behar ditu bere lanak bildu, eta hauetaz, beste irakasleekin batean bai programa, gurasoekiko eta Ikastolari dagokion zenbait arazo ere azertu eta zuzendu. Esan beharrik ez da, lan hau, lehenik herri edo Ikastola bakoitzean egin behar dela eta gero bailara mailan, baina kontuan izanaz lehenengo dela bigarrenaren oinarria.

Ikastola bakoitzean elkarrekiko lan bat egin ondoan, bertako zenbait arazo ikusirik ikasketa premia sortu dute eta hemen sortzen dira bailara batzutan eraturik dauden ikasketa eta talde lanak: liburu aztertze; gai baten sakontzea; ikastaldi laburrak; hitzaldiak; material sortzea; bailara mailan gurasoekiko lanak, etab. Hontaz aparte, bailaran informazio, material zabaltze eta erabakiak hartzea ere bai noski. Bailara mailako harremanak bakoitzaren ikastolatik at dagoen egoeraz kontura arazten gaitu.

IKASTALDIAK

Gure Ikastolak ugaritzen ari zirelarik eta bertako arazoei erantzuteko asmoz, duela 7-8 urte udako ikastaldiak sortu ziren. Ikastaldi hauetan urte guziko programaren aztertze eta beste zenbait gai ikasiaz lan egiten zen. Aldi berean, ikastaro berrirako konpromisoak hartzen zirelarik lan-era berriak moldatzen joaten zen. Ikastaldi hauek urteoro egin izan ditugu, baina, 68-an guziok hain ezagun ditugun gertaera haiek heldu zirenean, lan guziaz prestaturik bazen ere, ikastaldia egin gabe gelditu zen. Horrez gero jarraitu dugu ikastaldi hauekin eta bistan da irakasle artean gero eta indar handiagoa dutela. Alegia, elkartzeko eta lantzeko premia guzior burutan dagoela. Ez da gutti!

68-ko udan beste ikastaldi molde baten berria zabaltzen da. Hauek kanpotik eratuak ziren, baina egin zen propagandak eraginik edo, alde guzietariko jendea bildu zuen. Ikastaldi honek lehen urtean oso harrera ona izan zuen izan ere. Hurrengo urtean ere izan zuen honek bere jarraipena, eta eraketan irakasleok parte hartzea eskatzen zitzaigun. Eskakizun hori ontzat emanik ikastaldia prestatzen hasi ginen eta hara aurreko urteko kritika gogoan izanaz zer eskatzen zen gure aldetik: Ikastaldiaren pro-

grama gure beharrei erantzuteko eraturikoa izanen da, eta ez gure partizipazio gaberik goitik behera eraturikoa. Ematen diren gaiak oso jakingarriak izan arren lanean ari den jendeak parte bizirik hartzen ez badu benetako heziketaren aurka doa. Hitzaldi eder batzuk entzun ondoan urte guziko bakea eginik delakoan gelditzerik ez dugu onartzen, eta goitik eratzeak hori dakar berekin. Zenbait gurasoren aurrean garrantzia izanen zuen titulu bat ateratzeagatik joatea eta gure eginkizuna hontan bukatzerik ez dugu nahi. Ez eta ikastaldi batetara edo bestera joatea inork behartzerik.

Gure ikastaldiak urte guziko lanaren frutua edo ondorioa behar du izan. Ikastaro osoan zehar egin diren talde-lan eta esperimentuak azaldu eta bilduaz programa berdin batetara helgai-teske. Bestalde, gure beharrak agintzen diguten arabera teoriako ikasketak ere eman behar dira. Honela prestatzen diren ikastaldiak, alegia lanean ari den jendeak eskatzen duen arabera benetako interesa izanen dute.

Urtean behingo ikastaldi hontan hainbeste aldetako irakasleek elkartzean eta lehengo urteko lanari jorratu bat ematean aurrera begira ere zenbait konpromiso hartu eta programa berri behar dira. Lanerako irakasle gehiago eta indar berri batzuen emate behar du izan ikastaldi honek. Argi dago beraz, egunoroko lanetik at ikastaldira doanak ezer gutti egin dezakeela han, entzule bakarrik izanen litzake eta hau ez da bidea talde lanari buruz ari garen garaian. Bakoitzak badu bere eginkizuna eta hor erantzun behar du, baina ez ikastaldi barruan nolabait parte hartuaz bakarrik, ikastaro osoan lan eginaz baizik. Hauxe da gure ikastaldiaz ikusten duguna: irakasle bakoitzaren aportazio eta lanaren heinean izanen dira ikastaldi hauek probetxugarriak.

ALDIZKARIA

Heziketa arloan aipatu ditugun hainbeste eginkizun moldatzeko eskuarteko zenbait tresna edo osatzen ari gara. Hauek egunoroko lanaren bitarteko eta laguntza besterik ez dira. Guzia hasiera batean dagoenez gero, ezin burrunda handirik aterako duen kanpairik jo, baina guziak ere irakasleen lan eta erantzukizunez osatuak dira.

Aldizkariak, egunoroko lanean egiten diren oserbazio, esperimentzia, azterketa gertakizun eta erabakien berri ematen du. Heziketari buruzko lan sakonak eta euskeraturiko beste lanek ere osatzen dute.

Egun, heziketa berria dela-eta hiztegi berdintsu bat erabiltzen badugu ere, gure arteko lan-erak ezberdinak direla ageri da. Gure aldizkariak, beraz, gure lanen lokarri izan behar du eta oraingoz hortan saiatzen da. Aldizkari honen jarraitzea eta hobeago-zea ere irakasleen esku dago eta bere serbitzua lanean ari den jendearen parte hartzeak hobeagotuko du.

HAURRIDE

Hutsaren hotsak eraginda edo, pedagogia berriaren arrastoa jarraitu nahirik, Ikastolagintzarako gai zen materialaren bila hasi ginen. Egun, hezi jostailu, esku-lan, eta material didaktikoz osaturiko denda bat dugu eta lehenik Ikastolen sarbitzua du helburu baina beste eskolekin ere baditu harremanak.

Nahiz hezi jostailu eta esku-lanak ere haurraren izate eta adinari dagokionez eratuak dira. Bere eginkizun jotzen du denda honek irakasleekin harreman batzuk izatea eta Ikastola barruko

lanaren osagarri izanen den zenbait ideia eta laguntza ematea. Irakasleekin bezala gurasoekin ere zertxobait egin daitekeela ikusten da. Oraingoz Olentzaro aldian "errege kanpaina" egin dugu eta esperientzia interesgarria gertatu da. Garbi ikusi da irakasle eta gurasoen arteko harreman herstuen beharra. Bai batak eta besteak elkarrekin behar dugu jokatu heziketaren haria benetakoa izan dadin. Honela, gurasoak haurrari opari bat egitean on da haurraren behar eta premiaz kontura dadin eta ez bere gogoz jokatzea. Hain garrantzi guttiko gauza ematen badu ere bere sailean badu zer-ikusia eta egoki da gurasoa konturatzea opariaren sentidu eta frutuaz, hauxe da haurra helburu bezala hartzeko bidea, bere beharretan pentsatzen jartzea.

Materialaz hitzegitean, liburu kontua ere aipa beharko genuke. Heziketa euskaraz emanen badugu nahita nahiezko dugu liburuak prestatzen joatea. Oraingoz gai berexi batzuekin hasia da Ikastola Liburutegia deitzen den sorta eta irakasleen Liburutegia deitzen dena ere bai. Denbora asko baino lehen esku artean izanen ditugula uste dugu.

Lan honen bidez ematen den informazio hau oso laburra dela esan behar, baina hauxe da gure inguruan mugitzen den lana eta herritarrentzat jakingarri izan daitekeela uste izan dugulako azaldu dugu.